

Eitt svenskt stórverk er útkomið í føroyskum

Moralskt morð

Vakur og reinur erotikkur uttanfyri hjúnarlagið, harðskapur og neyðtøka innanfyri hjúnarlagið. Átrúnaður sum grundgeving fyri kúging, og manndráp sum ein moralskt røtt gerð.

Hetta eru nøkur avgerandi tema – og dilemma – í skaldsøguni »Glas lækni«, sum Kirsten Brix hevur umsett, og sum kom út á forlagnum Náttsólin friggjadagin

Kirsten Brix er dansk, men hon hevur búið so leingi í Føroyum, at hon er líka stinn í føroyskum sum í danskum.

Hetta hevur gjørt, at hon ofta verður biðin um at umseta lógartekstir o.a. úr øðrum málunum til hitt.

Men hon hevur eisini umsett skaldskap – hennara størsta arbeiði í hesum sambandi var at flyta skaldsøguna »Blíð er summarnátt á Føroyalandi« yvir í danskt.

Úr svenskum til føroyskt

Men friggjadagin kom eitt stórverk í føroysku bókhandlaranar, sum Kirsten hevur umsett – hesaferð úr svenskum til føroyskt.

Tað er kendasta skaldsøgan hjá svenska høvundinum Hjalmar Söderberg, Glas lækni.

Hetta man vera fyrstu ferð, at eitt so stórt verk er umsett til føroyskt av einum, sum ikki hevur føroyskt sum fyrsta mál.

Meistaraverk

Kirsten fekk hugskotið at fara undir týðingina, tá maðurin, Hanus, fór í holt við at gera eina bók um

høvundin, Halmar Söderberg.

Orðskini til at hon valdi at týða netupp Glas lækna, var, at henda skaldsøga er »eitt satt meistaraverk«, sum hon tekur til.

Söderberg hevur fingið alt at hanga so væl saman, sigur hon. Persónlýsingar og hendingar eru so væl samanflættað, at bókin kennist heil og fullskapað.

Modernað bók

Í bókini verður sexualitetur lýstur á ein hátt, sum var sera óvanligur á Söderberg-sa døgum.

Hon snýr seg m.a. um eini prestahjún, har presturin kúgar og enná neyðtekur konu sína.

Sum ein kontrast til hetta, verður erotikkur uttanfyri hjúnarlagið lýstur sum reinur og vakur.

Bókin er tí rættiliga modernað, heldur Kirsten Brix. Tey fyrbrigdi, hon tekur fram, eru næstan bert lýst í heilt nýggjum bókmentum.

Moralskt dilemma

Men Söderberg fer longur enn so.

Endin verður nevniliga at høvuðspersónurin, Glas

lækni, drepur prestin – og lesarin fær ta fatan, at hetta er ein moralskt røtt gerð.

Hetta skal sjálvandi skiljast súmbolskt – presturin umboðar tað ónda, tað totalitera. Tað er hetta, sum tað er moralskt rætt at drepa, sigur Kirsten.

Føroyskt er eitt lítið mál

Spurd hvussu sjálvt arbeiði hevur gingist, sigur hon, at tað ofta kann vera trupult at umseta til føroyskt.

Føroyskt er eitt lítið mál – ikki bara soleiðis at skilja at fá tosa tað, men eisini í orðum. Tað eru nógv færri orð á føroyskum, enn tað eru á svenskum. Tí hevur tað ofta verið trupult at fingið allar nuansurnar við.

Hon sigur tað ikki minst hava verið tær erotisku lýsingarnar, sum nógv arbeiði hevur staðist av at fingið neyvar.

Og tað ger tað ikki lættari, at vit onga synonym-orðabók hava, leggur hon afturat.

Men eina góða hjálps hevur hon havt, nevniliga tað nýggju ensk-føroysku orðabókina.

Eg havi ofta fyrst umsett úr svenskum til enskt fyri at

kunna nýta hesa orðabókina, sigur hon.

Tað snýr seg um lívskvalitet

Kirsten Brix hevur brúkt fimm mánaðir um at umseta bókina – harav hevur hon tikið frá sínum dagliga arbeiði í ein mánað við ongar løn.

Hvat er tað sum ger, at ein sjálvboðin fer í holt við og nýtir nógvu tíð til tilfíkt arbeiði – uttan at fáa nakað fyri tað?

At arbeiða við máli og bókmentum, tað er fyri meg ein spurningur um lívskvalitet, svarar Kirsten.

Tað er so ymiskt hvat gevur fólk innihald og virði í lívinum. Fyri meg er tað bókmentir. Eg lesi altíð tá ein læta. Og við at arbeiða leingi og gjølliga við eini bók, lærir tú nógv – bæði um hugsanir høvundsins og um mál.

Hetta haldi eg vera spennandi. Eg vildi sjálvandi ynskt at meiri stuðul fekk, men so leingi tað ikki beinleiðis kostar mær nakað, haldi eg tað vera vert at fáast við.

Hjalmar Söderberg

Tann norður-lendski Orwell

Hann var tortrúgvinn og skeptiskur, hann ávaraði móti bæði nasismu og stalinismu – og hann var góður við menniskjuni

2. juli verða liðin 125 ár síðani svenski høvundurin Hjalmar Söderberg varð føddur.

Hetta er tann beinleiðis orsøkin til, at Norðurlandshúsið fyrsta dagin fer at geva út bókina, sum Hanus Andreassen hevur skrivað um henda høvund.

Skeptiskur og tortrúgvinn

Orsøkin til at Hanus hevur tikið uppgávuna á seg, er, at hann altíð hevur verið hugtakin av hesum høvundi.

Eg las hann fyrstu ferð í 1959, og líka síðani hevur hann verið millum teir høvundar, eg havi hildið mest av, sigur hann.

Hanus greiðir frá, at Söderberg var ein óvanliga greiður og klárt hugsandi maður.

Hann læt seg aldri fangað av nakrari fastari trúgv uppá, hvussu vit skapa paradís á jørð. Í trátíðarunum, tá valið hjá mongum høvundum stóð ímillum nasismu og stalinismu, dugdi Söderberg at siggja tað vandamikla í báðum – og hann ávaraði móti báðum.

Tað er ikki altíð, at ein høvundur er klárskygður, fyri tað um hann er ein góður høvundur. Söder-

berg var bæði. Tað er kanska mest tað, sum ger hann so hugtakandi. Vit kunnu siga, at hann var ein norðurlendskur Orwell.

Fimm partar

Hanus Andreassen fer víða um í síni bók um Söderberg.

Hann greiðir frá um tað mentunarlaga umhvørvið, Söderberg vaks upp í, um hansara verk, um tey serligu eyðkennini, um Söderberg-týðingar á føroyskum, hann samanber Söderberg við James Joyce, og hann hevur ein »persónligan epilóg«, við egnum metingum.

Harafurat er ein kapitull um bókina Glas lækni. Henda kapitull prenta vit í dag.

Vónandi fær tað virði

At føroyingar skriva bókur um útlenskar høvundar, er ikki vanligt.

Men Hanus hevur hildið tað verið spennandi at arbeiði við hesum.

Vit plaga mest at fáast við okkara egnu. Uppá tann máttan er hetta nakað nýtt, og sjálvur haldi eg, at tað hevur verið spennandi.

Nú vóni eg bara, at tað eisini fær virði fyri onnur.

S-S-

Var MVG lagt á, kom eingin bók

Hanus og Kirsten fegnast um, at bókur sluppu undan MVG-gjaldinum. Men tey sakna kortini ein meiri miðvísan mentanarpolitikk. Og tey sakna fjølmiðlar, sum geva okkara mentanarlívi gætur

Tá MVG varð sett í gildi í Føroyum, eydnaðist í síðstu løtu fólkum sum fáast við føroyska bókaútgávu at

sleppa bókum undan.

Men tað stóð nógv á. Jógvan Sundstein – sjálvur

➔